

Čtrnáctideník o Evropské unii z české perspektivy

V tomto vydání najdete

Pro Chorvatsko cesta volná?
Energetika a hranice možností českého předsednictví
EU-USA: období nové spolupráce?
Evropské volby 2009

Minianalýzy

Pro Chorvatsko cesta volná?

Katarína Lokšová, Marián Zachar

Po nedávné návštěvě Mirka Topolánka na západním Balkánu je zřejmé, že jedinou zemí regionu, která má reálné šance vstoupit do Unie v relativně krátkém časovém horizontu, je Chorvatsko. Navzdory varování M. Topolánka, že zastavení rozšiřování je „cestou do pekel“, situace nevypadá pro region příznivě. I když členství Chorvatska v Unii podporují i další evropské politické špičky, např. francouzský prezident nebo německá kancléřka nejsou nadšeni z myšlenky přijmout do Unie další členy západního Balkánu, dokud nebude dořešen osud Lisabonské smlouvy. ČR a další země podporující rozšiřování oponují tomuto postoji tvrzením, že „Chorvatsko by se nemělo stát obětí tohoto procesu“.

Chorvatsko podalo oficiální přihlášku o členství do EU před šesti lety a jeho vstup se očekává nejspíše v roce 2011. Země splňuje většinu Kodaňských kritérií, ať už se jedná o ekonomické nebo politické ukazatele (viz Croatia 2005 Progress Report). Z ekonomického hlediska je Chorvatsko dlouhodobě považováno za ostrov stability v regionu. Přetrvávajícím problémem vstupních rozhovorů však zůstává nedořešený pobřežní hraniční spor se Slovinskem v Piranském zálivu. Snahy o jeho řešení vrcholí právě v těchto dnech, kdy byla stanovena mediační skupina pod vedením Marttiho Ahtisaariho, která by měla připravit návrh na řešení sporu před Mezinárodním soudním dvorem. Ustavení skupiny bylo požadováno Slovinci, kteří jsou naladěni převážně proti členství Chorvatska v EU. Dle komisaře pro rozšíření Olliho Rehna to je poslední šance na dodržení plánu vstupu Chorvatska do EU. Avšak ani samotní Chorvaté neodhadují možný termín vyřešení věci, spíše počítají s odblokováním přístupových rozhovorů.

Energetika a hranice možností českého předsednictví

(Ukázka z článku publikovaného na PRESEDNICVI.CZ)

Ivan Kováč

V průběhu ledna se téměř všichni Evropané osobně, a mnohé země i draze, přesvědčili, že energetika je pro EU momentálně natolik klíčovým tématem, že by mohla být prioritou všech dalších předsednictví po dobu až několika let. Česká vláda se pustila do řešení energetické situace s mimořádnou aktivitou.

Všeobecně platí teze, že jakákoliv závislost na externích faktorech, které nemůžeme přímo ovlivnit, je nebezpečná a dlouhodobě riziková. Nebezpečí a riziko se zvyšují, pokud jde o závislost v tak klíčové oblasti jakou je energetika. Nemá smysl připomínat význam, který má tento fenomén v našem běžném životě – domácnosti v Bulharsku a závody na Slovensku by o tom mohly vyprávět. V tomto duchu je zjevné, že energetická rizika představují díky svým dopadům závažné problémy. Jakékoliv úvahy o budoucnosti EU, její prosperitě, bezpečnosti a ochraně jejích obyvatel proto nemohou téma energetické bezpečnosti obcházet. Rusko-ukrajinský spor však poukázal na největší zrádnost, která může v oblasti zásobování energetickými surovinami z cizích zdrojů nastat. Bilaterální rusko-ukrajinský spor o ceně plynu a tranzitních poplatcích si „odskákalo“ několik členských zemí EU. Tento stav není do budoucnosti akceptovatelný a neměl by být tolerován ani v současnosti. [Pokračování článku](#)

EU-USA: období nové spolupráce?

(Ukázka z článku publikovaného na PRESEDNICVI.CZ)

Miroslav Benáček

Dne 20. ledna 2009 byl Barack Obama jmenován 44. americkým prezidentem. Vysocí představitelé řady států i masy běžných občanů přijali tuto změnu s nadšením. Snad nikdy nebyl příchod amerického prezidenta provázen tolika očekáváními. Jsou však oprávněná? Můžeme skutečně předpovídat zásadní proměnu ve vztazích USA a jejich evropských partnerů?

Ačkoli je historicky první afroamerický prezident v úřadu zatím velmi krátce a je tedy těžké hodnotit a seriózně předpovídat jeho další kroky, jedna věc je již v tuto chvíli jistá. Obama během své předvolební kampaně nasliboval výrazně více, než je v současnosti schopen splnit a v období hospodářského útlumu bude ve své pozici prezidenta „spasitele“ určité body své agendy nucen přinejmenším časově odsunout. Jistá palčivá témata zahraniční politiky však odsunout nelze a prohlubování vztahů s Evropou k nim rozhodně patří.

Jak moc však dojde k posílení tradiční transatlantické vazby záleží v tuto chvíli nejen na Spojených státech, ale především na Evropě, popř. Evropské unii samotné. Bushova unilaterální politika se zdá být prozatím minulostí. Otázkou je, na jak dlouho. Neprokáže-li se Evropská unie jako silný a spolehlivý partner, jež kromě vzletné rétoriky dokáže investovat i do skutečné spolupráce, mohou zůstat i Obamovy sliby o prohlubování vzájemného partnerství pouze v kategorii předvolebních „taháků“. [Pokračování článku](#)

Komentované zprávy

Dárcovská konference pro Gazu

Na začátku března se v Egyptě uskutečnila dlouho proklamovaná konference na podporu obnovy válkou zničené Gazy. Její účastníci, mezi kterými nechyběl český ministr Schwarzenberg, přislíbili dar v hodnotě 4, 481 mld. USD (z toho Evropská komise 554,1 mil.). Větší část však zřejmě bude směřovat mimo Gazu. Zahájení rekonstrukce brání jak neústupnost Izraele a Egypta v otázce plného otevření hranice s Gazou, tak neochota některých zemí investovat do oblastí ovládané Hamasem. [Více](#)

Praha hostila největší akci předsednictví

Praha přivítala 5. a 6. března Evropský summit regionů a měst pořádaný unijním Výborem regionů. Jednání se zúčastnili jak stovky zástupců evropských municipalit, tak nejvyšší představitelé EU. Konference si sice zaslouží pozornost jako nejrozsáhlejší počín českého předsednictví, nová témata se jí však přinést nepodařilo. Běžný občan proto spíše ocenil bohatý kulturní program doprovázející tuto akci. [Více](#)

Mise EUFOR v Čadu končí

Při dalším neformálním setkání ministrů obrany byly diskutovány především zahraniční vojenské operace v Čadu, Středoafričké republice, Somálsku a Bosně a Hercegovině. Mise v Čadu a Středoafričké republice, na které se podílelo 26 členských zemí a která chránila uprchlíky z Dárfúru, pomalu končí a přejde pod mandát OSN. Operace v Bosně by se měla proměnit na výcvikovou a poradní misi. Ministři se věnovali také rozvoji vojenských kapacit EU. [Více](#)

Evropský parlament žádá po předsednictví rezoluci k Tibetu

Evropský parlament přijal 12. března deklaraci k evropsko-čínsko-tibetským vztahům. Právě v těchto dnech si totiž Tibeťané připomínají padesáté výročí protičínského povstání. Po českém předsednictví Evropský parlament požaduje vydání deklarace, jež bude apelovat na obnovení dialogu mezi Čínou a Tibetem. To by nepochybně ohrozilo realizaci plánovaného summitu EU-Čína, který byl po prosincovém setkání francouzského prezidenta Sarkozyho s dalajlámou odložen na neurčito. [Více](#)

Rozhovory na webu PŘEDSEDNICTVI.CZ

Současná složitá situace je velkou výzvou vnitřnímu trhu i měnové unii, protože nelze zcela vyloučit, že by některá země, která se dostane do zvlášť těžké situace, měla chuť nerespektovat pravidla vnitřního trhu a např. zvýhodňovat některé své domácí podniky, aby ulehčila jejich přežití či usnadnila situaci na pracovním trhu. Takové riziko skutečně hrozí. Zároveň je tu hrozba i pro měnovou unii, protože země, které fungují s velkým zadlužením a zároveň s nízkou ekonomickou aktivitou, budou mít chuť nerespektovat pravidla Paktu růstu a stability a uvažovat v krajním případě i o kroku nazpět k národní měně. Oba případy by byly pohromou nejen pro vnitřní trh a měnovou unii, ale i pro celou evropskou integraci.

Luděk Urban, Jean Monnet profesor na Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, 12. března 2009. [Celý rozhovor](#)

[Z českého na švédské předsednictví] určitě zažijeme hladší přechod, než tomu bylo v případě předsednictví francouzského. Teď je tématem číslo jedna ekonomická krize a zde si jsou česká i švédská vláda velmi blízko: obě hodlají prosazovat čtyři základní svobody a zároveň bránit EU před protekcionismem. Hladký přechod bude i po té viditelné stránce – nelze očekávat že by švédský premiér či premiér Topolánek vystupoval podobně jako francouzský prezident. (...) Sarkozy je silná osobnost a charismatický politik s vyhraněnými názory, takže je jasné, že je bude nadále vyjadřovat. Jiná věc je, jak ostatní země jeho názory vnímají. Je ale zřejmé, že Evropa naslouchá jinak, když mluví Sarkozy, a jinak když mluví Topolánek. Když malé státy končí své předsednictví, musí si opět zvyknout, že je ostatní už tolik neposlouchají.

Mats Braun, Ústav mezinárodních vztahů, 12. března 2009. [Celý rozhovor](#)

Na papíře bylo dosaženo standardní dohody o dodávkách zemního plynu na Ukrajinu, stejně jako o tranzitu plynu přes Ukrajinu dále do Evropy. Do budoucna ale nelze vyloučit další záminku k tzv. uzavření kohoutků, neboť podmínky dohody jsou z hlediska Ukrajiny problematické. Na jedné straně by Ukrajina chtěla být považována za „normální“ stát západoevropského stříhu, na druhé straně žádá nové a nové slevy. Přidává se navíc chronická neschopnost ukrajinského státního rozpočtu platit za dodávky plynu.

Slavomír Horák, odborník na oblast východní Evropy a střední Asie, 12. března 2009. [Celý rozhovor](#)**Tipy na publikace****Stiftung Wissenschaft und Politik**

Studie „[Die EU, die Hamas und die Krise im israelisch-palästinensischen Friedensprozess](#)“ přináší nelichotivou bilanci evropské politiky ve vztahu k izraelsko-palestinskému konfliktu od vítězství Hamasu ve volbách v roce 2006 až po současnost. Autor pátrá po příčinách neúspěchu mírového procesu a navrhuje kroky, kterými by EU měla přispět ke zlepšení situace v oblasti.

Centre For European Policy Studies

Publikace „[Replacing and Displacing the Law: The Europeanization of Judicial Power](#)“ se věnuje vlivům politických a společenských procesů na europeizaci soudní moci. Důraz je kladen na situaci po 11. září, kdy Unie v rámci boje proti terorismu modifikovala svůj přístup. Autor se zaměřuje i na neochotu národních soudů vzdát se pravomocí ve prospěch Evropského soudního dvoru.

Open Europe

Kritický pohled na, v době finanční krize často zmiňovanou, politiku regulace přináší publikace „[Out of control? Measuring a decade of EU regulation](#)“. Na příkladu Velké Británie ukazuje negativní dopady regulace ze strany EU a volá po obrácení stávajícího trendu. „Ministři musí použít všechnu svoji sílu a odvrátit vlny regulací přicházející z EU, bez ohledu na možnou nepopularitu v Bruselu“, píší autoři.

Pozvánky

Seminář: Transatlantické vztahy - historická perspektiva a budoucí vývoj

Kdy: 19. března, od 17:00 hod

Kde: Eurocentrum Praha, Jungmannova 24, Praha 1

Pořadatel: Eurocentrum Praha

Host: Tomáš Weiss - Institut pro evropskou politiku EUROPEUM

[Více](#)

Konference: Úspěchy a nezdary občanské společnosti ve střední Evropě - Dvacet let po pádu komunismu

Kdy: 20. března, od 9:00 hod

Kde: Richterův dům, Malé náměstí 11, Praha 1

Pořadatel: New York University in Prague

Hosté (např.): Martin Palouš - český velvyslanec při OSN, Jiří Pehe - politolog, ředitel NYU

[Více](#)

Vědecká konference: Vliv Lisabonské smlouvy na český právní řád

Kdy: 27. března, od 9:15 hod

Kde: Metropolitní Univerzita, Prokopova 16, Praha 3

Pořadatel: Metropolitní Univerzita v Praze

Hosté: Pavel Svoboda - ministr a předseda Legislativní rady vlády ČR, Jakub Camrda - soudce Nejvyššího správního soudu ČR a další

[Více](#)

Očekávané události

Zasedání Evropské rady v Bruselu

Ve dnech 19. - 20. března bude v Bruselu zasedat jarní Evropská rada, která se tradičně zabývá ekonomickými tématy. Summit se bude např. věnovat otázkám sociálního růstu a zaměstnanosti ve vztahu k dopadům hospodářské krize. Dalším z projednávaných bodů, kde státy EU hledají shodu jen velmi obtížně, bude vynaložení prostředků z globalizačního fondu, který má pokrývat následky hospodářských problémů. České předsednictví také navrhne, aby EU poskytla Mezinárodnímu měnovému fondu půjčku ve výši 75 až 100 mld. USD na zvýšení jeho úvěrové kapacity. [Více](#)

Návštěva eurokomisaře na Kubě

Ve dnech 18. - 19. března navštíví komisař pro rozvojovou pomoc Louis Michel Kubu, aby spolu s představiteli Havany jednal o rozvojové spolupráci mezi oběma stranami. Tématy diskuse budou např. potravinová bezpečnost, ekonomická spolupráce, prostředí, klimatické změny a další. Je to další krok po loňském zrušení sankcí, které Česká republika nelibě nesla. [Více](#)

Brussels Forum 2009

V Bruselu se 20. - 22. března uskuteční konference, které se každoročně účastní vysoce postavení politici, podnikatelé či intelektuálové z Evropy i Ameriky, věnující se aktuálním otázkám transatlantických vztahů. Na letošní agendu byly zařazena témata jako občanské svobody, globalizace nebo region Černého moře. Mezi hosty budou senátor John McCain, prezident Světové banky Robert B. Zoellick nebo ruský ministr zahraničí Sergey Lavrov. [Více](#)

Evropské volby 2009

Nový zelený subjekt ve volbách do EP

Michal Vít

Počet subjektů, které chtějí usilovat o přízeň voličů ve volbách do Evropského parlamentu (EP), se na počátku března opět zvýšil. V minulých měsících avizovaly účast ve volbách zejména pravicové subjekty. Na konci února schválilo předsednictvo Strany zelených kandidátku pro volby do EP a jejím lídrem byl překvapivě zvolen [Jan Dusík](#), současný náměstek ministra životního prostředí. Dostal se tak před favorizovanou poslankyní Kateřinou Jacques, která měla dle nominací největší šanci být zvolena jedničkou na kandidátce. Třetí místo na kandidátce získal poslanec Přemysl Rabas.

Část Zelených, jež je nespokojena se současným kurzem strany, hodlá pod hlavičkou strany [Demokratická strana zelených](#) (DSZ) taktéž kandidovat do EP. Nové politické uskupení zatím neozřejmilo svoji kandidátku, ale možnou jedničkou je Jan Vondruž. Vyhledky uspokojujících volebních zisků jak pro SZ, tak pro DSZ nejsou příliš optimistické, neboť dojde zřejmě k štěpení ne příliš početného ekologicky orientovaného voličstva. Na rozdíl od pravicových subjektů, které mají jasně definovanou evropskou orientaci, „zelené“ subjekty zatím nenabídlly programovou různorodost a jsou pro voliče poměrně nečitelné.

Z posledních preferenčních průzkumů vyplývá, [že ODS dotahuje náskok ČSSD](#). Za dobrými výsledky stojí mimo jiné i pozitivní obraz českého předsednictví v Radě EU, což může být pro ODS ve volbách výhodou. Vliv předsednictví na volební preference však není téměř viditelný u SZ nebo lidovců, kteří zaujali [originální předvolební kampaní](#). Otázkou zůstává, zda předsednictví bude mít i nadále vliv na rostoucí preferenci nejsilnější vládní strany a nakolik se tento efekt projeví u menších koaličních partnerů.

Analýza programu ČSSD pro evropské volby

Vít Dostál

Sociální demokracie (ČSSD) představila svůj programový dokument, kterým se prezentuje před volbami do Evropského parlamentu (EP). Skládá se ze dvou hlavních částí, přičemž první se věnuje boji proti ekonomické krizi a je zaměřena především na domácí nástroje. Druhý oddíl tvoří společný manifest Strany evropských socialistů (PES) pro evropské volby nazvaný „Lidé na prvním místě, nový směr pro Evropu“, který se již věnuje evropské tematice.

ČSSD otevřeně prezentuje, že volby do EP nejsou pouze o evropských tématech. Programový dokument jasně deklaruje, že volby budou druhým kolem referenda o vládě Mirka Topolánka.

Manifest SES obhajuje evropský sociální model a apeluje na jeho posílení v době hospodářské recese. Socialisté tvrdí, že zatímco pravicově-konzervativní síly v Evropě slepě slouží trhu a jeho pravidlům, oni chtějí tvořit budoucnost a prezentují se jako aktivní a progresivní proud. Jako nezbytný nástroj k posunu Evropy kupředu považuje PES Lisabonskou smlouvu, s jejíž platností v nejbližší době v dokumentu počítají.

Socialisté vyžadují reformu finančních institucí a jejich větší regulaci. Podporují omezení platů manažerů, větší transparentnost finančního sektoru a kapitálových trhů, konec daňových rájů a regulaci půjček. Nástroji růstu mají být podle PES investice do zelené dopravy, rozvoje energetické infrastruktury, rekvalifikací a mobility učňů i starších lidí. ČSSD navíc ve své části programu zmiňuje, že bude na evropské úrovni prosazovat jaderné technologie, které považuje za nástroj k docílení energetické soběstačnosti. Socialisté chtějí na evropské úrovni posílit regulaci monopolních subjektů a zajistit tak kontrolu nad vývojem cen elektrické energie, plynu a telekomunikačních služeb.

V manifestu se hovoří i o posílení sociálních partnerů a nutnosti jejich většího vlivu na rozhodování o společensko-hospodářských otázkách. Již tradičně zmiňuje PES podporu rovnosti žen a mužů. Socialisté dále navrhuje i společné standardy pro legální přistěhovalectví do EU a koordinovanější postup pro integraci migrantů.

Evropská unie by se měla podle PES ve světě zasazovat především o mír a udržitelný hospodářský a sociální rozvoj. Socialisté očekávají posílení multilaterálního přístupu ve světové politice. K rozšiřování EU se staví PES kladně a podporuje i přibližovací iniciativy pro země z okolí Černého moře a východní Evropy. Vkladem ČSSD je zmínka o amerických komponentech protiraketové obrany, u nichž by rozhodnutí o umístění mělo reflektovat většinové postoje obyvatel.

Celkově lze hovořit o tom, že jak čeští, tak evropští socialisté vsadili při vytváření programu na odpověď vůči probíhající finanční krizi a ekonomickému poklesu. V dokumentu je kritizován současný systém trhu za nízkou regulaci a socialisté podporují posílení kontroly a aktivnější roli států či evropských institucí. Lze předpokládat, že pokud budou tato témata dostatečně silně komunikována, dojde k výraznému posílení socialistické frakce v EP.

Newsletter vyjadřuje názory autorů. Názory vyjádřené v textu nemusí být nutně stanoviskem Asociace pro mezinárodní otázky.

Koordinátor projektu: Karel Ulík Tajemnice: Lenka Ryjáčková Mini-analýzy: Miroslav Benáček, Ivan Kováč, Katarína Lokšová, Marián Zachar Komentované události: Katarína Lokšová, Daniel Šitera Rozhovory: Ivana Jemelková Tipy na publikace: Miroslava Gajdošová, Jana Srpová Pozvánky: Miroslava Gajdošová, Jana Srpová Očekávané události: Jana Drlíková, Michal Vít Evropské volby 2009: Vít Dostál, Michal Vít Korektury: Lenka Ryjáčková (koordinátor), Jan Potucký, Michal Vít Odborná editace: Ivana Jemelková, Karel Ulík Grafický návrh: Side2 Šablona: Petr Netuka Sazba: Josef Vomáčka Kontakt na redakci: newsletter.ep@amo.cz

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) Žitná 27, 110 00 Praha 1 Tel./Fax: +420 224 813 460 E-mail: info@amo.cz / www.amo.cz

© Asociace pro mezinárodní otázky 2009
